УДК 378:796

Олег Винничук

Упровадження технології тестування як засобу підвищення якості підготовки фахівців (переваги та недоліки)

Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка (м. Тернопіль)

Постановка проблеми. Необхідність підвищення якості підготовки фахівців в умовах докорінної реформи освіти визначає пошук нових форм і методів організації навчального процесу, застосування прогресивних технологій навчання. Відповідно, навчальний процес повинен враховувати тенденції суспільного розвитку і психологію молоді, а форми та методи реалізації навчального процесу – принципи демократії, академічних свобод, справедливості, конкуренції, дисципліни й відповідальності.

У сучасних умовах постійної зміни навчальних програм, інформаційної перевантаженості, підвищення попиту на освітні послуги і зростаючого потоку студентів важливою проблемою є контроль знань учнів. На ринку праці в першу чергу потрібні відмінна професійна підготовка, глибокі теоретичні знання і наявність практичного досвіду. У цих умовах контроль якості досягнутого рівня знань, умінь і навичок студентів на основі тестування стає одним із прогресивних напрямів у навчанні, у підготовці висококваліфікованих фахівців.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. На актуальності питання розробки та впровадження тестового контролю у навчальному процесі наголошували О. Швидкий, О. Кобзар, М. Смирнова, С. Марценюк. Питання технології тестування з урахуванням вимог кредитно-модульного навчання висвітлені у працях А. Алексюка, І. Бабина, В. Бондаря, В. Грубінко, Л. Романишин, В. Чайки.

Мета статті − проаналізувати технології тестування як засіб підвищення якості підготовки фахівців у навчальних закладах та визначити його переваги і недоліки.

Виклад основного матеріалу. Світовою практикою доказано, що найбільш ефективним засобом для об'єктивного оцінювання якості знань є тестові технології. У педагогіці довгий час тест не вважався методом педагогічного дослідження, а тому тестологія не могла розвиватися ні як самостійна наука, ні як її прикладний напрям. У результаті у вітчизняній освіті склалася така ситуація, коли відставання від вимог часу й потреб практики стало однією з причин низької якості розробки тестів. Теорія і технологія розробки тестових матеріалів та методики проведення тестування не одержували належного розвитку.

Сучасний період виміру й оцінки знань є періодом інтенсивного розвитку теорії і практики педагогічних вимірів, що характеризується широким використанням математичних моделей, комп'ютерів, програмно-педагогічних засобів автоматизованого навчання, контролю та самоконтролю.

В Україні, як і в усьому колишньому СРСР, розвиток тестології має свою історію, яка загалом не збігається із усесвітньою. Умовно можна виділити три її періоди: перший − з початку 20-х до середини 30-х рр. – визначається поширенням різних тестових методик та наукових пошуків у даній галузі. Однак у справу втрутилася політика, й у 1936 році виходить "славнозвісна" постанова ЦК ВКП(б) "Про педагогічні викривлення у системі наркомпросів", яка різко засуджувала практику використання тестів [3, 37]. Отже, надалі, протягом приблизно двадцяти років (умовно – другий період) в Україні проблема діагностичних методик не поставала.

Початок третього періоду розвитку методів тестування можна віднести до 60-х років, коли тестування як метод вимірювання знань почав використовуватися у військових училищах Міністерства оборони, Міністерства внутрішніх справ та інших спеціальних навчальних закладах. Однак і в цей час, у психолого-педагогічних радянських журналах з'являються праці відомих у СРСР психологів О. Леонтьєва, О. Лурія, П. Гальперіна, Н. Тализіної та інших, у яких автори знову намагались довести принципову неспроможність "буржуазних" тестів [1, 2, 4].

Слід зазначити, що, завдяки окремим ученим, теоретикам і практикам із тестології на теренах колишнього СРСР, у тому числі в Україні, дослідження у цьому напрямі не припинялися (Л. Банкевич, І. Раппопорт, О. Петращук, І. Булах, В. Скалкін, В. Безпалько, О. Ляшенко, Л. Гриневич та ін.). Завдяки їхнім наполегливим зусиллям, на наш погляд, стало можливим глобальне втілення ідеї тестування у вигляді Єдиного державного іспиту (ЄДІ), упровадження якого розпочато в Російській Федерації з 1998 р. Практично з цього ж часу почалося запровадження тестів у пострадянських країнах Балтії, а згодом − у всіх колишніх радянських республіках.

© *Винничук О., 2008*

PDF created with pdfFactory Pro trial version www.pdffactory.com

Для сучасного розуміння сутності тестів важливо розібратися в системі понять. Поняття взагалі утворюють основу будь-якої науки, і в цьому випадку діяльність із розробки й ефективного застосування тестів не є виключенням.

Зарубіжні психологи називають цю науку психометрикою (Psychometrika), а педагоги − педагогічним виміром (Educational measurement). В Україні загальноприйнятий варіант назви цієї науки − це тестологія, яка може бути педагогічною, психологічною чи соціологічною залежно від того, де застосовується. У принципі інтерпретація назви "тестологія" проста і зрозуміла: *наука про тести*.

Педагогічна тестологія покликана займатися питаннями розробки тестів для об'єктивного контролю рівня знань тих, хто навчається.

Ключовими поняттями тестології є тест, зміст і форма завдань, надійність і валідність результатів виміру. Крім того, у тестології використовуються такі поняття статистичної науки, як вибіркова і генеральна сукупність, кореляція й ін.

У сучасній класичній − вітчизняній і зарубіжній теорії тестів існує загальноприйнята класифікація тестових завдань. Відповідно до цієї класифікації і рекомендується розробляти тестові завдання:

а) завдання закритої форми (тест множинного вибору, вибіркові тести − завдання з вибором відповідей);

б) завдання відкритої форми (відкриті завдання, завдання на доповнення, завдання з вільно конструйованою відповіддю, тест за методикою доповнення);

в) завдання на встановлення відповідності (завдання на відповідність, тест перехресного вибору);

г) завдання на встановлення правильної послідовності (тест на систематизацію, тест на групування).

Кафедрою педагогіки ТНПУ ім. Володимира Гнатюка у 2007−2008 навчальному році здійснено моніторинг та проведено комплексне дослідження проблеми впровадження тестових технологій у навчальний процес. Питання анкети та результати відповідей подаємо нижче.

АНКЕТА

щодо ставлення студентів до тестової форми перевірки знань

1. Ваше ставлення до тестової форми перевірки знань: позитивне, негативне, нейтральне (підкресліть).

2. Як Ви вважаєте, чи є тестування об'єктивним засобом оцінювання навчальних досягнень студентів? Так, ні (підкресліть).

3. Чи є розв'язання тестових завдань стимулом для самостійної навчальної діяльності студента? Так, ні (підкресліть).

4. Якій формі перевірки знань Ви надаєте перевагу: тестуванню чи "класичному" екзамену (за білетами)? Підкресліть.

Таблиця 1

Результати анкетування студентів

Факультет	Курс	К-ть опит. студ.	Результати відповідей на запитання анкети, %								
			1			2		3		4	
			позит.	негат.	нейтр.	так	ні	так	ні	тест	екз.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
Географічний	1−2	29	69	6,9	24,1	48,3	51,7	48,3	51,7	93,1	6,9
	3−5	44	34,1	45,5	20,4	18,2	81,8	41	59	50	50
Інженерно-педагогічний	1−2	54	44,3	15	40,7	63	37	48	52	83,3	16,7
	3−5	80	35	41,3	23,7	37,5	62,5	46,3	53,7	43,7	56,3

Закінчення таблиці 1

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
Іноземних мов	1−2	70	91,4	7,2	1,4	85,7	14,3	58,6	41,4	95,7	4,3
	3−5	188	29,8	41,5	28,7	22,9	77,1	28,7	71,3	37,2	62,8
Історичний	1−2	53	60,4	20,7	18,9	35,8	64,2	49,1	50,9	49,1	50,9
	3−5	29	51,7	20,7	27,6	34,5	65,5	55,2	44,8	41,4	58,6

PDF created with pdfFactory Pro trial version www.pdffactory.com

Ін-т мистецтв	1–2	12	33,3	50	16,7	50	50	91,7	8,3	58,3	41,7
	3–5	15	40	46,7	13,3	40	60	46,7	53,3	46,7	53,3
ПВПК	1–2	20	50	15	35	55	45	55	45	70	30
	3–5	17	41,2	23,5	35,3	41,2	58,8	58,8	41,2	41,2	58,8
Психологічно-педагогічний	1–2	34	67,7	11,7	20,6	70,6	29,4	23,5	76,5	79,4	20,6
	3–5	22	40,9	13,6	45,5	45,5	54,5	45,5	54,5	45,5	54,5
Фізико-математичний	1–2	46	91,3	6,5	2,2	84,8	15,2	84,8	15,2	91,3	8,7
	3–5	91	25,3	60,4	14,3	11	89	28,6	71,4	20,9	79,1
Фізичне виховання	1–2	55	76,3	7,2	16,3	71	29	63,7	36,3	87,2	12,8
	3–5	25	40	44	16	36	64	28	72	24	76
Філологічний	1–2	103	67,9	12,6	19,5	59,2	40,8	76,7	23,3	87,4	12,6
	3–5	43	21	48,8	30,2	18,6	81,4	25,6	74,4	25,6	74,4
Хіміко-біологічний	1–2	40	75	10	15	82,5	17,5	77,5	22,5	80	10
	3–5	150	24	50	26	16,7	83,3	24,7	75,3	22	78
По університету	1–2	516	66,1	14,8	19,1	64,2	35,8	61,5	38,5	80,4	19,6
	3–5	704	34,8	39,6	25,6	29,3	70,7	39	61	36,2	63,8
	1–5	1220	50,5	27,2	22,3	46,8	53,2	50,2	49,8	58,3	41,7

Аналіз сучасного впровадження тестування у навчальний процес дає змогу виокремити його переваги та недоліки.

До ***переваг*** можна віднести таке:

- тести вважаються найбільш гуманною формою контролю в освіті;
- із уведенням тестів зросла точність визначення якості знань, інтелектуального потенціалу;
- універсальність, охоплення всіх стадій процесу навчання;
- орієнтованість на сучасні технічні засоби, на використання в середовищі комп'ютерних (автоматизованих) навчальних систем;
- тестовий контроль багатофункціональний;
- конфіденційність під час анонімного тестування;
- тести дозволяють оцінити студентів з усіх тем навчального матеріалу в однакових умовах, застосовуючи при цьому єдину шкалу оцінок, що значно підвищує об'єктивність і обґрунтованість оцінки учня;
- тестовий контроль допускає стислість відповіді і її формалізацію; Крім того, тестування порівняно з традиційними засобами контролю має ще такі переваги: оперативність обробки даних, дієвість, можливість тренінгу, індивідуального підходу, багаторазовість перевірки, технологічність, що дозволяє автоматизувати діагностику, обробляти і накопичувати статистичні дані; змістовна валідність тесту незрівнянно вища за будь-яку іншу форму діагностики.

До ***недоліків*** можна віднести таке:

- складність формування змісту тестових завдань гуманітарних дисциплін; головним негативним фактором у цьому випадку є вимога однозначної відповіді на питання тесту;
- неефективним є такий варіант тестування, коли відповіддю на тест є власне відповідь у довільній текстовій формі (питання з відкритими відповідями); зовні таке тестування схоже на звичайний письмовий іспит;
- тестовий контроль не перевіряє уміння студента будувати відповідь, логічно висловлювати свої думки мовою науки, міркувати й обґрунтовувати свої судження;
- тестові завдання дають можливість перевірити обмежену область знань учнів, залишаючи осторонь діяльність, наприклад з відтворення конкретних ситуацій і т. п.;
- під час некоректної підготовки тестів чи організації тестування вони стають дуже небезпечним інструментом, що дозволяє тиражувати винятково репродуктивні знання. Тестові матеріали і технології тестування повинні проходити кваліфіковану перевірку.

Однак використання сучасних статистичних методів та персонального комп'ютера під час розробки, обґрунтування та апробації тестів дає можливість ліквідувати зазначені недоліки, що дозволяє вважати тестування одним із найбільш прийнятних і перспективних методів оцінювання знань студентів.

PDF created with pdfFactory Pro trial version www.pdffactory.com

Висновки. Сьогодні необхідно говорити про проблему розробки і впровадження технології тестування як засобу підвищення рівня підготовки фахівців у навчальних закладах. У цей час у системі освіти спостерігається тенденція розширення використання тестів як інструменту для виміру ступеня засвоєння пройденого навчального матеріалу. Це пов'язано з тим, що тест є одним із найбільш зручних і відносно об'єктивних засобів контролю знань.

Таким чином, в Україні потужно триває процес застосування й використання тестування. При цьому бачимо незворотний і динамічний перехід на комп'ютерну форму тестування, що свідчить про початок інноваційно нового технологічного етапу в галузі тестування.

Перспективи розвитку тестології у вивченні педагогічних наук, на нашу думку, полягають в уніфікації змісту педагогічної теорії як системи основних категорій науки, урізноманітненні форм тестових завдань, урахуванні психологічних особливостей суб'єктів освітнього процесу, які обумовлюють необхідність створення індивідуальних програм діагностичних методик.

Література

1. Леонський В. Д., Лавінський М. С., Паращенко Л. І. Організація тестування у середньоосвітньому навчальному закладі / Київ. міжрегіонал. ін-т удосконалення вчителів ім. Б. Грінченка.– К., 2001.– С. 3–4.
2. Кононенко П. Загальнодержавна сертифікація рівнів володіння українською мовою – пріоритетний напрямок мовної та всієї освіти в Україні // www.testportal.com.ua
3. Цатурова И. А. Из истории развития тестов в СССР и за рубежом.– Таганрог, 1969.– 51 с.
4. Мышко С. А. Тестирование как психолого-педагогическое средство оценивания академических способностей в системе образования США.– М.: НИИВШ, 1980.– 52 с.

Анотації

Стаття присвячена проблемам упровадження технології тестування як засобу підвищення рівня підготовки фахівців. Висвітлено розвиток тестології як науки, проаналізовано переваги та недоліки тестової форми контролю.

Ключові слова: *тестологія, тестові завдання, тестова форма контролю.*

Статья посвящена проблемам внедрения технологии тестирования как способа повышения уровня подготовки специалистов. Освещено развитие тестологии как науки, проанализированы преимущества и недостатки тестовой формы контроля.

Ключевые слова: *тестология, тестовые задания, тестовая форма контроля.*

The article deals with the problems of introducing testing, technologic asameans of improving employs professionals skills. The article examines the development of testology as a science, analizes both advantages and drawbacks of the testing form of control.

Key words: *testology, test assignments, testing form of control.*

PDF created with pdfFactory Pro trial version www.pdffactory.com